

קנין ד – בבינת הלב, מלוגיקה להרגשה

קניין 'בינת הלב' הוא השלב הרביעי בהבנת התורה, בשלב ראשון 'בתלמוד' – צריך להשתוקק לדעת, אח"כ 'בשמיעת האזן' – לשים לב לדקויות, להתעמק, להבין מה עומד מאחורי הדברים, אח"כ 'בעריכת שפתיים' – לתרגם את התפיסה המחשבתית שלנו לטיעונים ומשפטים ברורים, והשלב הרביעי הוא – בבינת הלב, הדברים צריכים לרדת מהטיעונים הלוגיים, מההסברים המילוליים, אל התפיסה שבלב, אל הסכמתו של הלב.

רש"י לפעמים אומר 'ליבי אומר לי', צריך שהתורה תצעק מתוך הלב שלנו. שהדברים יהיו מקובלים ומובנים בלב שלנו.

יש פסוק "מים עמוקים עצה בלב איש, ואיש תבונות ידלנה" כלומר, הלב שלנו מלא במים עמוקים של חכמה ועצה, ומי שיש לו את הכוח של הבינה, 'בינת' הלב, הוא יכול לדלות ולשאוב מחכמת הלב. זאת בינה גדולה להרגיש את הלב, לזהות איזו סברא מתיישבת על הלב ואיזו לא, זה נקרא 'בינת הלב'.

לא רק בלימוד התורה הלב הוא המנחה שלנו, כך הוא גם בכל ענייני עבודת השם. כתוב בפסוק 'לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש', ופירש רש"י שדוד המלך ע"ה אומר: 'לך' בשליחותך ובשמך אומר לי ליבי: בקשו פני, ואני שומע לקול ה' הנשמע בליבי ומקיים 'את פניך ה' אבקש'.

הרי שכאשר לב האדם מעורר אותו להתחזק, אין זה סתם 'מצב רוח של חיזוק', הרגשה חולפת של 'אורות', אלא זוהי קריאה מהקב"ה. הנפש החיים אומר שהלב של האדם הוא קודש הקדשים, שם מקום השראת השכינה באדם, ומשם נשמע קולו מבין שני הכרובים. השראת השכינה איננה במוח, כי השכל והמחשבה שייכים לעליונים, לשמי שמיים, השראת השכינה בתחתונים היא ע"י ההשראה בלב, לשם יורדות התפיסות השכליות המופשטות, ה'עריכת שפתיים', אל הרגשת הלב.

חז"ל מלמדים אותנו שעיקר הכוח של הלב הוא אצל האשה, היא בעלת בינה יתירה, יש לה את המעלה של 'בינת הלב', יש לה את היכולת להרגיש את הדברים ולא רק לנתח אותם בצורה קרה. לכן הרבה פעמים הגבר טוען טיעונים לוגיים והאשה לא מקבלת את דבריו, כי הוא דיבר בשפת השכל המופשט והיא צריכה להבין בשפת הבינה המרגישה.

לדוגמא: חז"ל אמרו שנשות ישראל עצרו את בעליהן מלחטוא בחטא העגל. הבה נתבונן: הראשונים האריכו מאד להסביר מה היה שורש טעותם של ישראל בחטא העגל, האריך בזה הכוזרי, והמורה, והרמב"ן והאבן עזרא ועוד ועוד. האם עולה על דעתנו שנשות ישראל במדבר התווכחו עם בעליהן על הסברות הדקות והחילוקים העדינים שבכוזרי או במורה נבוכים? בוודאי שלא. הן לא נזקקו לטיעונים שכלליים, הן הרגישו את בינת הלב. הלב של האשה היהודייה היודעת שלא חוטאים בעגל, וזהו.

לכן, לא תמיד אם אתה צודק במבחינה לוגית, יש לך טיעונים מסודרים, זה אומר שהצלחת להבין את הדברים, להוריד את זה 'לבינת הלב'. אל תנסה להסביר ללב בשפה של עריכת שפתיים, של לוגיקה, יש צורה מיוחדת איך מצליחים להגיע ללב עצמו, לקודש הקדשים שלנו. שנזכה להבין את התורה בתוך הלב שלנו.

רגשת הלב היהודי

אספרה אל חוק מעשה פלא שאירע עמי לפני כמה שנים: לילה אחד בשבבי על משכבי הרהרתי בקושיא שהטרידה אותי, מהו זה שכתב רש"י בעניין בגדי הכהונה 'לבי אומר לי', וכי ברגשות הלב הדברים תלויים, ומה שייך בזה 'ליבי אומר לי', ועוד יותר

תמהתי על לשון רש"י בהמשך 'ועוד אומר לי לבי שיש ראייה לדבר וכו' והרי אם יש ראייה לדבר אין זה עניין ל'אומר לי לבי', ומה שייך הרגשת הלב בעניין של 'ראייה לדבר'. ובתוך קושיא זו שקעתי בשנתי. והנה, בחלומי ראיתי את רבינו הגראי"ל – שאז היה בחיי חיותו – וניגשתי אליו להזכיר שמי לברכה, אלא שלא הזכרתי השמות במפורש 'אברהם משה' אלא אמרתי הפסוקים שהם נרמזים בו בתחילתם וסופם, כנהוג בסוף תפילת שמו"ע, 'אתה הוא.. אשר בחרת באברם וכו' ושמת שמו אברהם' 'מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה', כשמוע הגראי"ל את הפסוק השני המרמז על שמי 'משה', הפטיר ואמר 'באותו הפרק במשלי ישנו פסוק אחר המתאים לשם זה', ואיקץ משנתי. כמובן שמיד ברכתי ברכות התורה ורצתי לארון הספרים לבדוק במשלי האם אכן ישנו פסוק אחר בפרק זה המתחיל במ"ם ומסתיים בה"א, והנה אני רואה מיד בפסוק ה' "מים עמוקים עצה בלב איש, ואיש תבונה ידלנה", ואשתומם על המראה, מה זה ועל מה זה רמזו לי פסוק זה בחלומי.

ולפתע התבוננתי שבפסוק זה מבוארת התשובה לשאלה שהתקשיתי בה קודם שנתי – חכמת האדם טמונה עמוק עמוק בתוך לבו, והשכל והתבונה אינן משמשים אלא 'לדלות' את חכמת הלב מתוך המעמקים הללו, 'איש תבונה ידלנה'. זוהי הכוונה 'אומר לי לבי שיש ראייה לדבר', **כי אע"פ שהתעורר לדבר בשכלו מכל מקום לא היה זה שכל הרחוק מן הלב, אלא תבונה הדולה ומשקה ממעמקי הלב.** כאשר סיפרתי החלום ופשרו לאאמו"ר שליט"א, אמר לי: מסתמא באילת השחר על התורה עוסק בעניין זה ולכן בא אליך בחלום לבאר לך, ואכן, פתחתי וראיתי שהגראי"ל זי"ע עסק בעניין זה והאריך לבאר שבהרבה מקומות התורה מתארת את השכל כ'לב', משום שהלב הוא עיקר האדם ומרכזו, [כלומר, שהחכם הוא מי שהשכל אינו 'בראשו' אלא הוא 'עיקר עצמותו', הוא הלב], עיי"ש, ויהיו הדברים לפלא.

ויש להוסיף שהטעם שהוצרך רש"י לזה דוקא בעניין בגדי הכהונה לומר 'לבי אומר לי', הוא מכיון שאמרה תורה 'ואתה תדבר אל כל חבמי לב.. ועשו בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי' מבואר מזה שמעשה המשכן בכלל – ובגדי הכהונה בפרט – אינו תלוי בחכמת השכל אלא **בחכמת הלב**, משום שהמשכן עניינו להשרות השכינה ב'לב' דייקא, ושכנתי בתוכם, שהלב הוא קודש קדשים (כמוש"כ אדונינו נפש החיים שעיקר תכלית המשכן להשרות השכינה בלב ישראל שהוא קודש הקדשים) ולכן חכמת המשכן תלויה בחכמת הלב. לכן דקדק רש"י לומר כאן (מטבע-לשון שלא נמצא בשום מקום אחר בפירושו על התורה): 'אומר לי לבי', כי זהו עניין של חכמת הלב דייקא.

כידוע, בזמן המערכה על גזירת שירות לאומי הגיע אל רבינו החזון איש זללה"ה הג"ר ישראל גרוסמן זצ"ל בשליחותם של גדולי הדור מירושלים, ובמהלך הפגישה שאל הגרי"ג: בירושלים שאלו אם ישאל בן גוריון את הרבי מדוע אסורה היא שירות לאומי (לא גיוס בנות), מהיכן נובע הדין? ... אמר החזו"א לשואל: ומה הינכם סבורים? והלה השיב שיש הלכה ברמב"ם וכו' החזו"א האדים כאש להבה ואמר: את זה לא נגיד ... ומיד קרע את הכתונת שכנגד לבו הטהור דפק על לבו ואמר דא וועלן מיר ווייזען אויף די אידישע הארץ שטייט דאס - כאן אנחנו נראה לו! **הדבר כתוב על הלב היהודי!**

וכן כתב רבינו זללה"ה באגרתו: **רגשת נפשי מורה ובאה שהוא ענין של יהרג ואל יעבור**, ואולי גם מנקודת ההלכה כן..."

ובאמת החזו"א באגרותיו משתמש הרבה פעמים בסברות ליבו הטהור: "לבי אומר לי" (חלק א' סי' קצ"ד) "לבי אינו נוחה מזה **ולא ידעתי מה לבי רואה בזה** אך אין לבי לזה" (שם סי' קל"ח) ועוד ועוד.

שנזכה להשיג את חכמת הלב, לדלות את המים העמוקים שבעצת ליבנו.